

SPIRITUL ȘTIINȚIFIC ÎN BIBLIOTECONOMIE

Foietând-lecturând somptuosul manual *Accesul persoanelor dezavantajate la potențialul bibliotecilor*,* creat de Lidia Kulikovski și scos recent în Editura „Epigraf”, făceam în gând o retrospectivă a strădaniilor de mulți ani și de multe decenii ale biblioteconomiei întru a-și impune și afirma statutul său științific. În contextul acestei teleologii, i-aș da dezlegare autoarei să declare, argehezian și chiar testamentar, că în calea afirmării ce se așteaptă, cartea ei este o treaptă. Cum oximoronul a devenit una din emblemele postmodernismului, nu mai ține de paradox faptul că devenirea întru știință se poate face acum nu doar dinspre teorie, ci mai ales prin sinteza a ceea ce Aristotel definea, referindu-se la știință, ca potențialitate și act. În viziunea lui Lyotard și a lui Rorty, știința contemporană, postmodernă nu mai poate fi abordată ca un

corp de cunoștințe definitive: ea este un câmp unde se lucrează neconținut. Știința a devenit un ansamblu de cunoștințe și cercetări, iar practica, așa cum prevedea stăgiritul, se transformă într-o știință secundă. Evoluția Lidiei Kulikovski este similară cu acest algoritm: după susținerea disertației științifice, a urmat o perioadă de adevărată știință practică și „paideică”, iar manualul edificat de dânsa este rezultatul acestei simbioze.

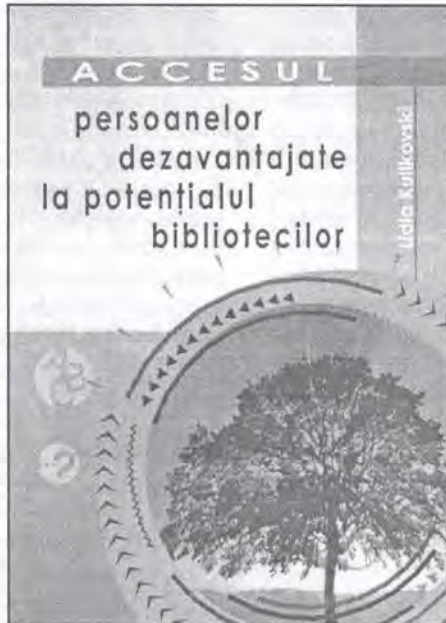
Constrâns de spațiul limitat al gazetei noastre, las pentru cititori plăcerea de a lua

cunoștință de bogatul cuprins al cărții și mă opresc la câteva lucruri de „dincolo de obiect”, vorba filosofului.

Mai întâi, aș vrea să remarc turnura de optică realizată de autoare în acest manual în comparație cu disertația. Obiectul demersului ei științific și aplicativ îl constituie o categorie de oameni și cititori, abor-

darea cărora nu poate fi concepută în afara unei veritabile științe a comprehensiunii. Cum scrie Matei Călinescu (pe care autoarea îl „reeditează” în spațiul cărții sale), aceste persoane trebuie să fie înțelese prin iubire (mijloc de cunoaștere promovat încă de Nae Ionescu și Mircea Vulcănescu). Două sunt lucrurile prin care autoarea realizează această primenire: ea scoate această categorie de beneficiari din cercul ei și o plasează într-un înobilitor cadru cultural și general-uman, factor sensibilizator prin excelență, și dedică lucrarea sa părinților săi ajunși

la vârsta senectuții, la care oamenii devin, prin evoluția implacabilă a vieții, persoane dezavantajate. O carte scrisă cu gândul la părinți și încadrată în lumea unor geniali creatori care au reușit să se afirme înfruntând deficiențele și handicapurile cu care au fost stigmatizați de soartă nu are cum să nu-i facă să vibreze pe cei care o citesc. George Enescu spunea că în artă important este să vibrezi tu însuși și să-i faci pe alții să vibreze. Iată că principiul acesta devine unul întemeietor și în domeniul nostru. Hermeneutica devine un fel de mediu

* Lidia Kulikovski. *Accesul persoanelor dezavantajate la potențialul bibliotecilor: manual pentru bibliotecari*. - Chișinău: Ed. Epigraf, 2006. - 288 p.

operațional al relațiilor cu beneficiarii-persoane dezavantajate. Și s-ar putea întâmpla ca această turnură, *de profundis*, să tragă la cântar cât toate celelalte caracteristici ale manualului luate la un loc.

După acest aspect, se fac remarcate procedeele textualiste la care recurge autoarea, în linii mari, am putea spune că avem de a face cu un fel de puzzle postmodern, pe care aș prefera să-l redenumesc „tehnica rândunicii”, sintagmă care reflectă mai bine specificul manualului, dar și felul de a fi al alcătuitoarei. Or, aidoma acestor păsăruici harnice și inteligente, care, aducând tot ce găesc mai bun și mai potrivit pentru cuibul lor în teritoriul măsurat cu raza lor de zbor, lipesc rânduri-rândurele boțurile trecute prin suflarea-le pe un suport până răsare alcătuirea împlinită a cuibului, dna Kulikovski a lucrat la acest manual ca la o casă din nord (de unde i se trage obârșia), adunând tot ce este mai bun în propria creație științifică, în biblioteconomia națională și mondială pe tema dată și nu numai, beneficiind din plin de libertățile pe care le presupune statutul de alcătuitoar, care, în acest caz, este un pendant al libertăților ziditorului în alegerea materialelor de construcție, în același timp se resimte conștientizarea imperativului că într-un manual trebuie să fie reprezentat nu atât autorul, cât domeniul, obiectul, disciplina, lucru care impune conjuncția libertății cu responsabilitatea și cu caractererele spiritului științific (obiectiv, pozitiv, critic). Raza spațiului de alegere a fost aici una globală, pentru că printre sursele utilizate se numără publicații din toată lumea și o blogosferă intercontinentală, toate fiind trecute prin creuzetul interior al dnei Lidia Kulikovski. Diversitatea geografică este acompaniată de cea a suporturilor și a domeniilor adiacente din care sunt incluse în construct idei, concepte și texte, în acest sens, manualul recenzat e mai mult decât presupune genul său, el este în același timp și o crestomație, și o antologie, și un vernisaj de noutăți biblioteconomice, și un fel de enciclopedie în care poți găsi aproape toate informațiile despre persoanele dezavantajate, atât în ipostaza lor de

utilizatori de bibliotecă, cât și ca oameni.

Limbajul comportă, în albia acestei teme, o semnificație triplă: hermeneutică, comunicativă, gnoseologică. Preocuparea specială pentru conceptualizare se observă, la dna L. Kulikovski, nu doar în lucrările scrise, ci și *in actu*. Cât privește manualul, construcția lui se ține pe ceea ce Jean Beaufret, referindu-se la *Criticile* lui Kant, numea „armătura conceptelor”. Cuvintele-cheie evidențiate la începutul fiecărui capitol constituie, în acest sens, doar icebergul. În text, autoarea recurge curent la „dezghiocarea conceptelor” (Kant), înfățișând uneori această lucrare a rațiunii prin câte un arbore porfirian. Intensiunea și extensiunea termenilor este specificată când implicit, când explicit, iar pentru nuanțarea aspectelor ce țin de psihologia comunicării și a înțelegerii se recurge la jocul denotației și al conotației și la alte procedee necesare funcționării expresive și conative a limbajului. Autodepășirea scriiturală a autoarei este admirabilă, obolul maestrului Vlad Pohilă la acest reviriment fiind răsplătit cu grațitudini însuflețite, într-o notă de recunoștință.

Manualul Lidiei Kulikovski este și o depășire a temei, a obiectului. E ca o creație care spune mai mult decât s-a intenționat. Pentru a ilustra această concluzie, aș diviza cartea ei în două părți convenționale: una hermeneutică și alta propedeutică, în prima parte, tratând problemele utilizatorilor - persoane dezavantajate, ea nu mai încapă în cercul biblioteconomiei, punând la contribuție cunoștințe dintr-un șir de alte domenii, iar în cea de-a doua - depășește cercul categoriei persoanelor dezavantajate, într-adevăr, în capitolele referitoare la direcțiile de activitate a bibliotecii (de la dezvoltarea colecțiilor la management și de la marketing la instruirea personalului), autoarea expune strategii, forme, metode, procedee, metodologii, scenarii etc. practicate în biblioteconomia universală contemporană, adaptându-le la particularitățile categoriei de utilizatori în cauză, iar acolo unde cei vizați sunt bibliotecarii (management, instruire ș.a.m.d.) ele sunt prezentate ontologic, tale quale. E o modalita-

te asemănătoare cu aceea la care recurgea Kant în logica transcendențială: se toarnă un conținut specific în formele biblioteconomice generale. Prin urmare, e suficient să procedăm invers: să alegem drept conținut parametrii întregului auditoriu de beneficiari ca să putem folosi manualul dnei Kulikovski nu doar ca pe un vademecum util în activitatea bibliotecii cu toate celelalte categorii sociale, dar să-l și receptăm ca pe un fel de organon biblioteconomic general.

Manualul Lidiei Kulikovski e un patrimoniu de cunoștințe biblioteconomice avansate, o carte-casă căreia se pare că

nu-i lipsește nimic. Poate doar un index nominum și un index rerum care să accentueze bogăția conținutului, livrându-l mai dezvăluit cititorului. E o reușită nu doar a Lidiei Kulikovski și a echipei de colegi care a asistat-o, ci a întregii comunități bibliotecare moldovene, pentru care autoarea este în drept să-și revendice supranumele de primă doamnă a acesteia.

Gaudeamus igitur!

Alexe RĂU,
director general
al Bibliotecii Naționale
(*Gazeta bibliotecarului: buletin informativ al BN RM, nr. 11-12/2006*).

UN SUFLET DESCHIS SPRE BIBLIOTECĂ, LECTURĂ, CITITOR

Așa mi s-a părut, așa am crezut întotdeauna: că oamenii pasionați de carte și lectură și/sau fascinați de scris, sunt dați cu mir de Forța Divină, că ei, acești oameni ai cărții, ai literaturii sunt cumva mai altfel, chiar dacă nu toată lumea observă acele aspecte deosebitoare. Poate de aceea am stimulat de când mă știu cititul și scrisul, mai ales la copii și adolescenți, văzind în aceasta o cheazășie a viitoarei iubiri de limba maternă, de poezie, de proză, de istorie, de alte valori spirituale. Cît despre adulți, aceștia dacă păstrează peste ani pasiunea cititului, ei adeseori încearcă să și scrie. În plus, adulții au mai multe șanse de a publica cele scrise. M-am bucurat ori de câte ori

am avut ocazia să mă implic în apariția unei cărți. Un asemenea prilej am avut și în vara toamna anului trecut. Mă refer la o perioadă când Elena Roșca, șefa Bibliotecii „Alba Iulia”, ducea spre lumina tiparului prima sa carte*. S-a cam lungit, e adevărat! – drumul acesta al unei cărți de debut, chiar dacă autoarea a fost sprijinită moral de soțul Eugen, de fratele Constantin, de cumnata Romela, dar și de prietena și colega Genoveva Scobioală și de directoarea Lidia Kulikovski. Pînă la urmă contează, totuși, etapa finală, acel *finis coronat opus*, care a însemnat pentru Elena Roșca și o frumoasă lansare de carte, la biblioteca pe care o diriguiește. Prima carte a Elenei Roșca are un titlu

* Elena Roșca. *O carte deschisă a sufletului – bibliotecă: articole, comunicări, interviuri* / Elena Roșca, Bibl. Mun. „B. P. Hasdeu”, Bibl. Publ. „Alba Iulia”. – Chișinău: Bons Offices, 2006. – 131 p.